רשות מקומית

עבודות הווידיאו של קרן ציטר הפכו אותה לכוכבת בחו"ל. בארץ עוד מתקשים לקבל אותה

דנה גילרמן

עולם האמנות הישראלי אוהב לאמץ אמנים ישראלים שמצליחים בחו"ל. יעל ברתנא, גיא בן נר ואורי גרשט הם רק שלוש דוגמאות מתוך רשימה ארוכה. זה לא כך במקרה של קרן ציטר. ציטר היא כוכבת בינלאומית. קורות החיים שלה ממלאים שבעה עמודים, היא מציגה בגלריות ובמוזיאונים חשובים (החודש, למשל, תיפתח תערוכת יחיד שלה במוזיאון לאמנות עכשווית בשיקגו), מפרסמת ספרי אמן במיטב ההוצאות, ועובדות הווידיאו שלה נמצאות באוספים פרטיים ומוזיאליים מובחרים, בהם הטייט בלונדון והגוגנהיים בניו־יורק. ב־2009 הציגה בביאנלה בוונציה את עבודת הווידאו 'ללא כותרת', שהיא אחת היצירות בתערוכה מאוסף יוליה שטושק שתיפתח במוזיאון תל־אביב בסוף החודש. ולמרות כל ההישגים והקבלות, ציטר עדיין לא נמצאת בשום אוסף מוזיאלי בארץ ותערוכותיה לא מייצרות כאן באזז.

אני זוכרת אותה בתחילת דרכה, בגיל 23, כשהקימה וערכה את מגזין האמנות 'אלכסיה', שעסק במין ובאמנות. זמן לא רב אחר כך, ב־2001, עלתה תערוכת היחיד הראשונה שלה, בגלריה רוזנפלד, שכללה ציורים גדולים בטושים צבעוניים של חדרים מבולגנים בדירות תל־אביביות. כבר אז היה בה משהו מאוד מוזר ומסקרן. היא נסעה ללמוד באמסטרדם, אחר כך השתקעה בניו־יורק, והמשיכה להישאר מוזרה ומסקרנת. שתי ההגדרות האלה הולמות היטב את יצירותיה בכלל, ואת עבודות הווידיאו שלה בפרט, ששלוש מהן מוצגות כעת בתערוכה 'מפה לשם' בגלריה נגא בתל־אביב.

המאפיין את הסרטים של ציטר הוא מראה שנע בין מחוספס וביתי למהוקצע וקולנועי. האנשים בעולם שלה תלושים ולאהבה, קנאה ומוות יש אותו משקל – או אולי אותו חוסר חשיבות. ב־'Siran', למשל, שמצולם באיכות נמוכה במכוון ומזכיר אסתטיקה של סקייפ ושל מכשירים ניידים, בחורה משכנעת חבר שלה לרצוח מישהו בשעה שהיא צופה בו דרך המחשב. 'Rose Garden' מתרחש בפאב, מופיעה בו קבוצה של גברים, נשים וילדים, והוא מורכב מחלקי דיאלוגים, טקסטים מקוטעים וצלילי יריות חסרי פשר. העלילה אצל ציטר היא משנית, בסיס שמאפשר לה לשחק עם כל מה שמעניין אותה: חוסר לינאריות, חזרתיות, דיאלוגים קרים ועקרים, קפיצות בין מרחבים של מקום וזמן, מעבר בין מונולוגים פנימיים לחיצוניים.

הסרטים של ציטר מתאפיינים בתחושה חזקה של ניתוק ובדידות שגולשת אל המתבונן והופכת אותו, במשך הצפייה, לחלק מהעולם בזה. יש בהם משהו שגורם לצופה להרגיש אבוד במובן הקיומי. אולי זו גם הסיבה לקושי המקומי עם עבודותיה. החברה ישראלית על כל מגרעותיה עדיין לא חיה את העולם המנוכר וחסר התקשורת שציטר מציגה, וטוב שכך.

קרן ציטר, מתוך 'Rose Garden', 2014